

DILLUNS, 15 DE MAIG 1972

Escric a Josep Iglésies donant-li les gràcies per la tramesa d'"El convencionalisme de la vida", llibre pòstum --i voluminós-- de Plàcid Vidal, pulcrament editat, a tall d'homenatge a l'escriptor alcoverenc, per la Fundació Salvador Vives Casajuana.

Josep Iglésies, en les impressionants "Paraules prèvies" que encapçalen el llibre, dibuixa una patètica semblança de Plàcid Vidal, escriptor sense sort i home també infortunat. Molts, particularment els escriptors, se'l rifaven. Sembla que no li perdonaven el posat esllanguit, la veu planyívola i una marcada tendència a l'autocompassió. Així i tot, va ser un bon home i un "vocatíu" de la literatura. A mi em va ser simpàtic tan aviat com vaig llegir, en uns exemplars de la "Revista del Centre de Lectura", llargs fragments d'"Els singulars anecdòtics". Jo devia tenir catorze o quinze anys. Era el primer cop que llegia, en català, històries de gent de la meua terra. Això influi en la meua incipient "letraferidura".

22 DE MAIG

Ha plogut tota la tarda. He passat un bon parell d'hores llegint "El convencionalisme de la vida". Realment, l'autor era un cas. Quin ull per al petit detall! I quina susceptibilitat per a la petita vanitat petitament ferida! Sembla tenir un goig a fer-se petit ell, davant d'altres que no eren pas gaire més grans. Era un dolorós i un dolorista. Això fa un cert respecte. Com en fa sempre (a mi, almenys) la grafomania. Encerta sovint a donar, per banda, una idea del que fou el món (el petit món també) de la literatura catalana dels anys vint. I jo que llavors, tot just adolescent, aspirava a esdevenir un escriptor imaginant que els escriptors eren éssers excepcionals, superiors, etc! No podia sospitar que tenien els defectes de tothom, agreujats per la vanitat i, de vegades, per una major sensibilitat. "El que a d'altres només frega la pell, a mi em fa sang", deia, més o menys, Stendhal.

Generalment clar, Plàcid Vidal, algun cop, escriví d'una manera sibil·lina per no dir gran cosa. Per exemple: "Els homes són per a les ocasions i les ocasions no poden deixar d'ésser per als homes, que estiguin ells com vulguin i que els emprenguin ells de la manera que convingui" (pag. 130). És un model de com no s'ha d'escriure. És per això, potser, entre altres raons, que alguns confreres del seu temps el tenien en mal concepte com a escriptor i el consideraven pesat com a home. L'evitaven o

se'n fumien. Cal dir que també n'hi havia que el planyien. Altrament, no hi hauria manera de tenir confiança en ningú. En tot cas, és ara que jo tinc més ganes de llegir "Els singulars anecdòtics"; per tractar de comprendre, si més no, les raons que em van fer simpatitzar tan aviat, i a distància, amb el seu autor. Em plauria llegir també "L'assaig de la vida" (que va fer bona impressió al senyor Unamuno) on s'hi troba el que Rafael Tasis, segons una cita de Josep Iglésies, anomenava "la fauna literària catalana en el primer quart de segle", encara que gairebé tots els exemplars de la "ménagerie" siguin, a hores d'ara i de ja fa temps, ben oblidats. Potser és per aquest fet que em sento més prop dels alludits que d'altres que han aconseguit de sobreviure en el record. (Per quant de temps, però?)

Josep Iglésies, en les "Paraules prèvies" (admirables de precisió) a "El convencionalisme de la vida", diu: "Plàcid Vidal suca la ploma en les pròpies entranyes adolorides i va anotant desconsideracions i autèntics escarnis rebuts de persones que se li deien amigues..." D'aqueixes desconsideracions, una de les que m'ha semblat més colpidores és la que Vidal explica de Cristòfor de Domènec, perquè aquest escriptor de qui jo, de jove, vaig admirar alguns escrits (i el qual era també un desgraciat) feia l'efecte d'un home (gairebé) superior o, almenys, lliure de migrades misèries morals. Diu el bon Plàcid que un dia, a l'Ateneu de Barcelona, va tenir una conversa amb l'autor de "Carnet d'un heterodox", tot amabilitats. Al moment de sortir, plegats, cap a l'escala, Cristòfor de Domènec li va dir: "No passem per aquí; hi ha uns senyors i els destorbariem!". Vidal ho explicà al pintor Joaquim Biosca i aquest, que coneixia la tela, exclamà, convençut: "Es que no volia que el veiessin amb vós!" És possible, però, qui sap? Val la pena de remarcar que és molt probable que el millor elogi de l'autor d'"Els singulars anecdòtics" l'hagués fet --justament, o paradoxalment-- Cristòfor de Domènec a "Justícia Social" (bé que signés el treball sota un pseudònim que no enganyava ningú). El qualificava "d'home excellent" i de "cor puríssim", tot afirmant que aquella obra "omplia un buit en la literatura catalana". Per què omplia un buit? Pel fet d'ésser un llibre de memòries escrit amb el cor a la mà, és a dir, un "rara avis" en el camp de les nostres lletres, ja que, segons C. de D., "els nostres intellectuals són la gent menys efusiva, més eixerreïda i més

particularment tancada del món. Això, o bé s'allisten al regiment dels bandarrables, i no hi ha per on, elegantment i sense molèsties, agafar-los".

D' "Els singulars anecdòtics" també en van parlar bé Octavi Saltor, el qual anomena l'autor "atzarós fill del Camp de Tarragona", i Manuel de Montoliu, un dels monstres sagrats de la crítica literària catalana dels anys vint. Però Plàcid Vidal era difícil d'acontentar. I creia que els crítics que no comentaven els seus llibres ho feien per tal d'humiliar-lo. D'altra banda, li dolia molt que alguns (Domènec Guansé, Pere Mialet) li retreguessin que no escrivia prou correctament, sobretot perquè abusava dels gerundis. Rovira i Virgili, a "La Revista de Catalunya", que aleshores dirigia, deia que les obres en prosa de Plàcid Vidal li semblaven "una mica menys de mitjanes". De

passada, assenyalava també les tares de la nostra literatura: "diletantisme, preocupació proselitista, grossa proporció de mediocritats, propagandisme cridaner d'última hora.." (Això de la "preocupació proselitista" se'ns afigura ara desconcertant, però no pas les altres xacres les quals, pel que es veu, tenen la vida dura i duradora).

A Plàcid Vidal, tan susceptible, el judici de Rovira i Virgili li devia fer l'efecte d'una desautorització. Amb tot --lloats sien els déus!-- continuà d'escriure. Diguem que va comptar amb un reanimador de primera: Josep M. Junoy (un altre dels qui fregien el bacallà crític) el qual, en un comentari publicat a "La Veu de Catalunya", tot fent l'elogi de les biografies anecdòtiques, deia, referint-se a "Els singulars anecdòtics" que "tot ell fa un noble soroll d'encaixades de mans".

a. bladé y desumvila

POESIA

GABRIEL COUSIN

Naï a Le Perche el 7 de juliol de 1918.

Publicacion a les revistes: Cahiers du Sud, n. N. R. F., Action Poétique, Europe, Chorus, Les Lettres Françaises, Tel Quel, L'Ecole et la Nation, Etudes, Cahiers du Refus, etc.

Poesia: La vie ouvrière (Seghers, 1950), Cartes postales de la Paix, (1953), Nommer la Peur (P. J. Oswald, 1967).

Assaig: Le Sport et la Culture Populaire (Cahiers P. E. C., n.º 2, maig 1947). Sport et Dramaturgie (Le Fil, n.º 6, 1965).

Teatre: L'Usine (L'Officina), oratori-pantomima. Creació el 1951 per Jacques Lecoq, música d'Artur Honneger. Théâtre II (Le Voyage de derrière la Montagne, Le Drame de Fukuryu-Marui), Gallimard, 1964. Le Cycle du Crabe (Gallimard, 1969).

PAYSANNE DU VERCORS

La pièce de terre est si pentue que la moisson se fait à la faucille, à genoux, poignée par poignée.

Aujourd'hui la femme est allée briser les mottes des sillons bruns. La fatigue l'a prise là, comme un amant impétueux.

Et sur la pente, face au vide, dans le seul bruit du torrent tout en bas, elle dort.

Elle dort à même sa terre trop coriace pour être abandonnée, trop dure pour être vendue, trop pénible pour être oubliée.

Elle dort sous le regard des faces nord encore gelées, dans l'odeur d'étable, de silex et de sueur, au milieu de ses jupons, comme une bête humaine.

Elle dort sous l'écriture des réacteurs qui là-haut incisent la glace bleue du ciel, gravant leurs sillons blancs.

(Poesie 1)
1970

PAGESA DEL VERCORS

La peça de terra fa tant de pendent que la collita es fa amb la falç, agenollats, de braçada en braçada.

Avui la -dona ha anat a esclafar els terrossos dels solcs bruns. Allà l'ha atrapat la fatiga, com un amant impetuós.

I en el pendent, de cara al buit, amb l'únic soroll del torrent del capdaval, dorm.

Dorm a la seva terra massa coriàcia per a ser abandonada, massa dura per a ser venuda, massa treballosa per a ser oblidada.

Dorm sota la mirada de les façanes del nord encara glaçades, en olor d'establa, de silex i de suor, dins les faldilles, com una bèstia humana.

Dorm sota l'escriptura dels reactors que allà dalt ratllen el vidre del cel blau gravant-hi uns solcs blancs.

(Poesie 1)
1970

trad. B. Vallespinosa